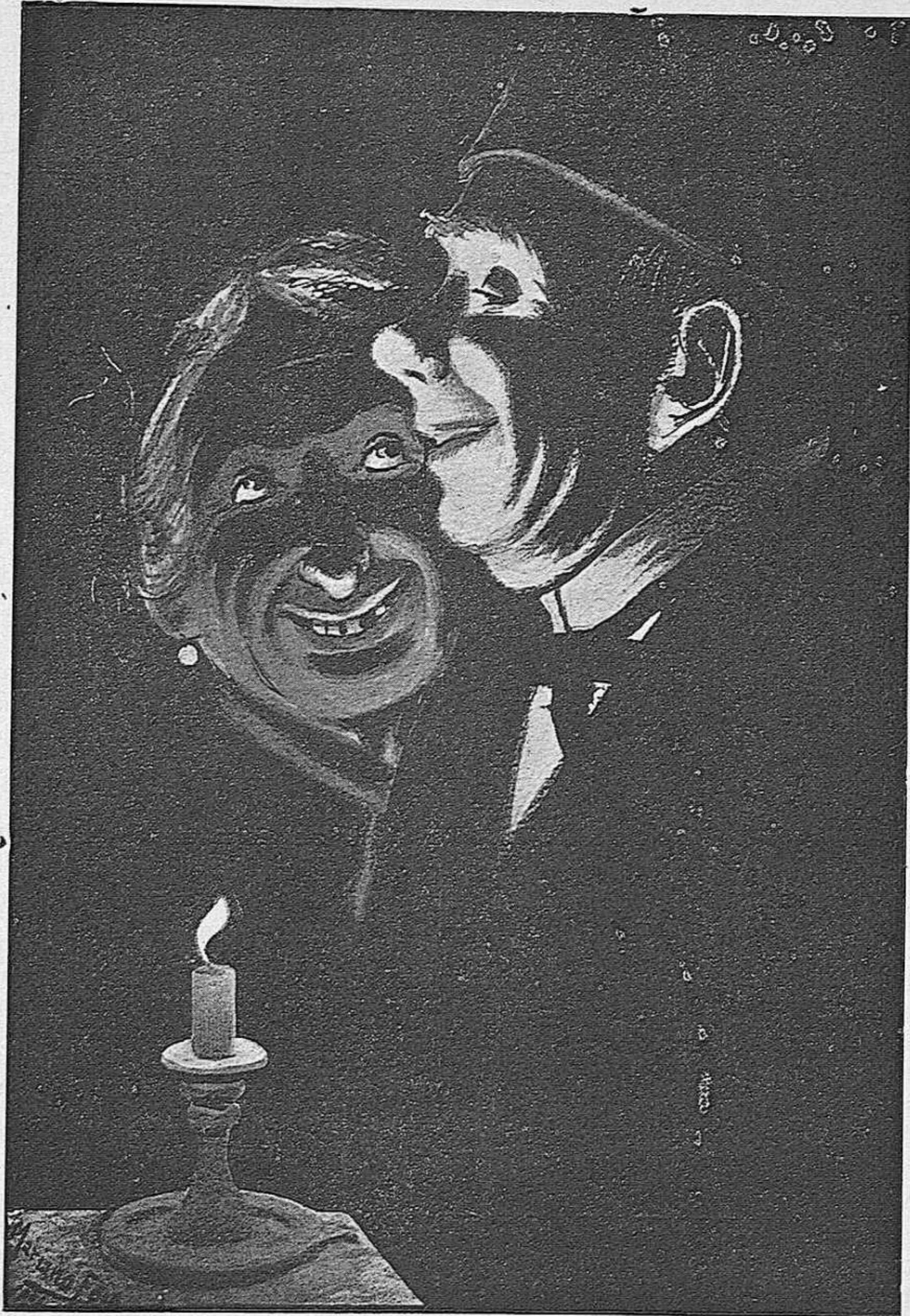

LA ROQUETA

Recordant ses joventuts

Preu 0'30 Ptas.

Visions boiroses de la val·l Secorrada

I

L'antich palau de Tornamira de vells murs torrats del sol y cremats de les gelades, negrenchs, clapats, imponents y feixuchs, amb el nobiliari escut ⁽¹⁾ en el centre de l'ampla portalada que s'alça per l'alt pis, amb balconada y finestral barroch com el portal, y acaba en el pòrxo de sortida volada de xevrons corcats, amb la creu de bronze qui senyala el vent sobre la quadrada torre del cantó de mitjorn, y el rellotje de sol d'horari destenyit en la calrada paret; aquell casal voltat d'estables, porxades, celler, molli, terrats y altres dependències, sol, aïslat en mig d'horts y jardins, agradosament amagat entre carrers y arbres, en el péu del vessant de mig-dia del cònich y pedregós pujol de Sa Mola, a la part de ponent de la oberta, freda y soleyosa val·l Secorrada, es el recó més bell, ombrívol y arracerat de l'humil poblet d'Alaró.

Li dona encant y aroma de relicari antich, de vell tapís, de moble d'els ávis, d'obra d'art envellida y poëtisada, el rastre de grandesa morta que 's desprén d'els arbres de soca buida y corcada, de les parets ennegrides y gastades, d'els jardins abandonats y de les sales fosques, polsoses y tristes; l'alénada humida d'aquelles grans y mudes cambres senyorials; la soledat plena de recorts d'els nobles comtes Unis de Tornamira, qui durant tants de sigles hi estiuetjaren, fenthi sovint festes y saraus, fins a venir a manco y esbarrassar-se entre els anónims de la Cort, dins el fanch del enviliment y la miseria.

La tristesa que imprimeix la visió de l'obra d'art y del avior oblidada pel rich burgués qui ara n'es senyor, per l'homo fort y treballador qui posa més esment a tot lo pro-

ductiu y profitós qu' en conservar la inutilitat de les coses ennoblides per la severa patina d'els anys, fent-nos mirar amb condol y simpatia la lenta destrucció qu' esborra el recort del passat bell y anyoradís, ens inspira al mateix temps noves esperances d'amors, braçols y festes, dolors, tristeses y llágrimas, inagotables fonts s'esterna poesia; que, així com la naturalesa sempre hermosa, fèconda y verge ha fet germinar, florir y fruitar amb vigor y força els arbres y herbes propis del terror de Tornamira, matant lentament les raquíques plantes forasteres, les pobres flors exòtiques, així també l'homo nou ha sobrepujat y substituït a la raça esquisida y agotada, a la noble familia consagrada p'els temps y el recort de les passades grandeses.

Anys feia que 'l palau permanexia en el major abandono; solament l'habitava el gay moliner en el molí d'aigo del costat de la torre, els gorrions saltant y niuant per les teulades, volatetjant y piulant per les branques d'els noguers de la clasta, y, durant l'estiu, un esbart de negres orenetes qui, giravoltant amb alegre giscadissa, feian presa capficantse com a sagetes, y llavors s'aficaven p'els vidres trencats d'els finestralers per penjar els nius a les podrides fustes del sostre de les desertes cambres. Cad'any tornaven a son niu les orenetes; els teuladers y el moliner no s'en movien mai.]

Un bell matí de primavera el casal despertá de son somni, per les obertes balconades sortien núvols de pols; els gorrions volaven revols y espantants; picapedrers y manobres amb llargues escales adobaven les teulades y tapaven els crivells de les parets, els fusters arrèglaven les portes mal closes y un estól de dones atrafegades, amb els faldons alçats y arremangades, espolçaven y adesaven els pesats cortinatjes de les finestres, la tapisseria descolorida d'els cadiratges, les caixes, taules y baguls antichs, el

(1) Les armes de Tornamira: un lliri de plata sobre daurada montanyeta, en camp blau.

Il·lustració Mallorquina

rellotje de Saxonia, els amples miralls de Venècia, les cornucopies de fasa floretjada, els quadros al oli negrenchs de la patina, els gravats francesos bíblíchs y mitològíchs sospesos d'els murs y els mobles tots de tant de temps deixats en el séu respectiu siti.

No 's torbaren gaire dies en presentarse els esperats nuvis qu' havia d' hostajar. El marit tenia en poca diferència l' edat de Cristo en la creu y venia al poble d' enginyer d' una próspera societat industrial mínera fundada pel burgués propietari del palau que l' enginyer havia d' habitar. Era alt, begut de carns y aixut de paraules, nirviós, de color trencada, amb barba y cabells negres, mirada trista y freda, veu baixa y sens matisos, de carácter distingit y serio, vestit amb pulcritut y esment, casi bé de rigurosa moda, però amb roba fosca y mate. Resultava un exemplar típic de la raça morisca qui tant sovint s' hi troba en aquesta terra, encara que 'n trajó d' europeu.

La séua dona semblava dèu anys més jove, de regular altaria, esbelta y no molt prima, amb el caminar poch vincladís y paussat, la carn vellutada y suau, amb la blancor del colom, cútis fi y casi transparent, ulls blaus y tranquil, nas prim y recte y cap airós amb cabells rossos, fins y daurats. Quant la vaig veure per primera vegada, sortint de l' església, acabada la missa derrera, anava vestida amb falda y cos de satí blau poch garnit d' etzabeja, abric de vellut negre y antichal de randessubjecte als cabells amb agulles d' or. En les mans, grassetes, petitones y llargues, a l' hora desguantades, duia el rosari de sándel, un devocionari amb tapes de pell de Rússia y un ventall d' esquerdes de marfil y tela pintada al oli; estremant-se de tota ella un perfum de coses-riques estorjades llarch temps entre fustes oloroses. El séu nom era Assunció y el d' ell Gabriel Engronyat; però en el poble s' els coneixia solament p' els senyors de Tornamira, o per l' enginyer y la senyora de l' enginyer.

Desde la vinguda feien vida retirada y per ells mateixos, estaven casi sempre sols y no tenien més relacions que les purament precises, les que 'ls imposava la més estreta cortesia, com el tornar la visita, curta y amb certa cerimonia, a les families qu' havien tengut l' atenció, ò la curiositat, d' anarlos a saludar a la seua arribada, y el canviar en el carrè poques paraules, indiferents y de ximple urbanidad, quant a aixó els obligava alguna de les noves coneixences, desitjosa d' exhibir als ulls d' els convehins la vanitosa amistat que fingia.

L' enginyer, ademés, atenia amb esment a les propies del séu carrech, tractant els obrers y menestrals, per lo qu' era d' aquets molt ben vist, amb la mateixa atenció, mirament y freda cortesia que 'n els senyors de la junta administradora y qu' an altres empleats, però, sens intimar amb cap, ni concorre a les societats recreatives de la població, com tampoc frequentava cap ds les cases particulars. Educat a l' escala d' enginyers de la Cort, entre els castellans, havia procurat y conseguit deslligarse de les costums burgueses que de nin havia contretes dins la seua familia, adquirint en canvi la major part d' els prejudicis nacionals, qu' encara conservava, per més que uns quants anys de residència al extranger, poch temps a Inglaterra, la major part a París, li havien fet concebre un gran despreci de lo propi y una fonda admiració a tot lo estrany; cosa molt llògica, si 's té en conta, que les seues aficions y els seus estudis se limitaven a les ciències naturals y ses aplicacions, y que, amb tal ordre de coneixements, se troba Espanya en un atrás, relativament més gran, que en quant an els artistíchs, literaris y filosòfíchs, per ell del tot desconeguts y per així més despreciats. Aqueix menyspreu, a més de sentirlo, el creia de tant bon tò com les tres ò quatre llengos vives que parlava, els modos desembarassats y elegants, el posat greu y la veu apagada y sens matisos amb que 's produhia, la correcta y estudiada moda de vestir qu' usava y el filosofisme igualitari, fret y desdenyós que 's traslluhia per cert aire de superiotat sobre els altres, inclosa la séua esposa, que sols físicament apreciava, en rahó a l' inferioritat mental d' aquell hermos ser qui res sabia de formacions geològiques, ni de reaccions químiques, sens que per aixó deixás de tractarla amb la atenció y mirament que la més exquisida correcció de maneres li senyalava en el patró extranger qu' havia prés.

Aquesta duia una vida pererosa y retirada, y quant sortia no anava mai sola, p' els carrers y en les voltes que feia p' els camps solia acompanyarla una parenta de més edat que passava en el palau llargues temporadas; si aquesta no hi era y les ocupacins del marit ni li permetien anar amb ella, le seguia algú del servey. Al saludarla la gent que topava, y poch deixavan de ferho, contestava amb un moviment d' ulls y una petita inclinació de cap de lo més distingit. Si algú li dirigia la paraula mantenía una atenció condescendent que satisfèia la venidat del qui li parlava, al mateix temps que 's traslluhia

que no l'interessava, ni casi se feia càrrech de lo que li contaven. Fins les galanteries més ò menos discretes, que per més afalagarla se permetien dirli, relliscaven, com l'aigo sobre al metal brunyit, que ni tant sols banya la superfície. Sempre se la veia abstracta, indiferent, incontaminada, revelant el seu caràcter dolç, resignat, distret, condescendent y falt d'expressió d'els guts y dolors, de les alegries y les penes del seu esperit, temperament passiu, indolent y tranquil, molt apropòsit pera deixarse dur. Això feia que fos de tothom molt estimada, amb aquell afecte que tenen els devots a la imatge més preferida, el que sent l'artista per l'estátua bella.

II

El pujol de La Mola vist desde el fons de la vall pareix una montanyeta de betlém, amb perfil de formiguer. Per les amples margjades d'els baixos s'estenen els camps de Tornamira: llavors comensa el bosch capficantse aviat per la dreta cap a tramontana dins l'ombrivol comellar; més amunt del bosch' per l'esquerra; segueix marges: ja més estrets y espessos: guarnits de casetes blanques, tant petites, que la gent, quant passa per davant elles, sembla mirar desde el pla, les desproporcionades figures d'el betlem; casulls de pobre, amb un finestró sobre l'estret portal, girades de cara al sol, y oprimides entre espinoses y atapides figueres de moro, y redols de raquítics ametlers qui, per no ofegarse, treuen el cap, blanch, vert ò morat segons l'estació. Més amunt, fins el cim del coster, cubreix tot seguit el pis rica catifa de fons gris de pedra, remetjada amb els distintius verts d'els pinotells, romanirs, ginebrons y carritx.

¡Oh! quantes vegades, enfilantme per aquell vessant, som anat a descansar an el pedrisset de pedres mal picades, llises y lluhentes del seure, a la caloreta del sol d'els dies clars de l'hivern, y a l'ombra del vert pámpol del parral d'estaques y tronchs d'olivera, durant les hores d'ensopiment y peresa de l'estiu, davant la caseta del jai manxaire de l'orga, del vell tamboriner que 'l dia de la festa major, amb el fluviol y el tamborino, marca el compás an els enflocats cossiers, y, molts de diumenges entre l'any, an els rustechs balladors d'els balls de figueral y de xapeta;—quantes vegades, repetesch, escoltant distret y adormissat les interminables contarelles del vell manxaire, he contemplat embadalit, estátich y somniós, l'esplendent paisatge estés al meu entorn, vibrant de llum y de colors a la claror del sol.

Desde aquell mirador se descubreix pel freu frontier, dentellut forat d'els terrosos y curvats costers qui tanquen la vall p'el mitjorn, el camp interminable de la planura fins a la negra serra dentada ò la blava faixa de mar fosa y esmortida entre la calitja y els blanquinosos nuvolets de l'horitzó. Casi demunt el meu cap, a la part del Nort, l'alt y esquerdat turó del puig de Penyal-roig amb lluhentors d'aram brunyit quant el feren els raigs del sol, fondes encletxes y regalims blavosos per la tallada penya y la blanca casa de l'ermita de Nostra Senyora de l'Assunció, guardiana y patrona del poble, sobre el cim més alt de l'imponent roquisar. Baix de la serra de ponent, negrenca d'els atapits boschs y pinars, el serral de la Forca, aont un temps hi penjaven els bandejats, pujolet de terror blanquinós, d'argila esgroguehida, estéril, sens herbes ni ombres, amb un molí de vent d'entenes mig caigudes y un altre qui encara volta pererosement amb les negroses y esquinsades veles esteses y balderes, com un vell centenari qui pressent el seu pròxim fi. El pla del fons de la vall, en tota la seua extensió, creuat de parets y camins, brufat de casetes de figueral y de casals de les possessions, cubert de vinyes, horts, olivars, figueres, ametlers, fruitals y camps de blat del més esmenat conreu. Més aprop, voltant l'ombrivol recó de Tornamira, els tòrts y estrets carrers de la vila, de negroses teulades y cases desiguals y lletges, amb qualche clapa verdosa, ençá y enllá, dels corrals y hortets, y casi en el centre del poble, en el punt de casarim més atapit, el buch de la pobre y antiga esglesia gòtica, de pedra enrogida pel sol, amb el quadrat campanar de sortida teulada, que corona vella creu llatina de ferro rovellat.

Als meus pèus, derrera la vella tápia, una trinxa del bosch de Tornamira, y, més avall del rost, els horts amb quadrats de llegums y amb taulars d'hortalisses y verdures. En mig d'els jardins, dins aquell oassis encantador, el sumptuós casal, amb l'ampla clasta y el camí qui condueix al pròxim carrer del poble, ombretjat per alts noguers y castanyers revellits; rutes qui son sovint tranzitades per les dones de la vila qui, lluhint els faldons vermells, el gipó negre y el rebo-sillo blanch, s'en van a cercar aigo de la ciqui o a dur blat a moldre, amb la gerra al costat o el sach sobre el cap.

JOAN ROSSELLÓ

Son Forteza, Març de 1901.

(Acabaré).

La deixa del geni greech

Gustosíssims publicam a continuació el fragment de l'hermós poema de l'inspiradíssim poeta y paísà nostre el distingit Pare D. Miquel Costa y Llobera, el qual per haver estat Lloretjat tres vegades en els mateixos Jochs Florals, ha alcançat la distinció molt merescuda, de Mestre en Gay Saber.

Entrada a la Cova d' Artá

Fragment del poema "La deixa del Geni Greech", premiat als Jochs Florals, celebrats a San Marti de Canigó.)

.....

Seguien en silenci, seguien la ribera
per un camí de cabra tot ombrejat de pins,
fent tirarse a les ones estols de corbs-marins;
y quant rojench y enorme el sol del mar guaytava,
devant aquella tribu surgi la penya brava
del Cap Vermell, tenyida de púrpora oriental.
Com un alberch titánich, al flanch d' aquell penyal
s' obria horrenda arcada, qu' oberta pareixia
la gola d' algun monstre qu' un riu engoliria.

Aquella gent cansada, pujant un aspre rost,
entrá per la gran boca, perdent allá tantost
la llum del cel y els varis renous de mar y terra.
¡Eterna nit sagrada... silenci sort qu' aterra...!
L' espant, com una llosa, cubri 'l jove abatut
quant de la llum del día un últim raig perdut,
blavós, somert, tristíssim, per l' ombra se fonia,
com la vesllum derrera qu' un moridor destría...

En tant, d' enceses teye la roja resplendor
per graus ja descubria aquell interior
de temple qui demostra, replé de maravelles,
la mateixa art divina qu' el buyt omplí d' estrelles.
Columnes d' alabastre de prodigiós bocell,
com may demunt la terra n' esculpirá 'l cinzell,
s' apleguen, formen pórtichs y vastes galeries,
y sembla qu' allá esperen, com exornades vies,
el triómfal passatge de místiques legions.

Majors altres columnes, sortint del negre fons,
s' aixequen solitariés a tan suprema altura,
qu' amunt se pert de vista llur pròdiga esculptura
ahont la llum no alcansa de falles ni festers.
Riquíssims tabernacles y tronos ab dossers
de filigrana, tendes d' espléndit cortinatge,
estátues revestides de pleguejat ropatge,
sepulcres, ares, ídols y monstres ideals;
tot quant inventarién deliris immortals
de més sublim bellesa y encisador misteri,
devall solemnes vol es, qu' el poder d' un imperi

tan sols no imitaria, tot forma una visió
qu' ab forsa sobirana reudeix l' admiració.
Allá té cort secreta la majestat angusta
del Invisible, y sembla que, per idea justa
del séu poder, ostenta trofèus en aquells murs
dels enemichs que foren, dels enemichs futurs....
Penjant a les cornises s' hi veuen en fileres,
teixides d' alabastre, les màgiques banderes
que cent y cent victories pareixen pregonar.

En mitj d' aquella sala surgia un gran altar
sens ídol ni altre emblema, trossam d' estalacmita
sagrat al Deu Incògnit. Aquella era la sita
ahont s' encaminava la llarga processó.
Allá devant caygueren en muda adoració
los sacerdots y sages. Llavors Nureduna
d' un ram de flors que duya cullides a la lluna
ne feu una corona, y en coroná 'l catiu
per victima sagrada, segons la llei prescriu
del Deu Ocult. Un calze després li doná a beure
de poderós narcòtich que fa dormir y creure
visions consoladores, calmant el patiment.
Bequé Melesigeni, com qui ja a tot consent,
rendit al infortuni fatal, y res espera.
Llavors l' encadenaren a l' ara, de manera
que no s' en pogués moure, y haventlo assegurat,
deixárenlo ab la lira suspesa a son costat.

En tant que Nureduna la libació vessava,
la processó terrible de bell nou s' ordenava;
y al entonar un cántich, prenia son camí
cap a la llum oberta y a' horizó sens fi...
Y allá Melesigeni sot vol ja romandria,
tot sol, ab lo silenci, la fosca y l' agonía,
tot sol un plas de vida més trist que tota mort.
A cada instant el cántich més lluny y manco fort,
a cada pas més pàlits aquells festers de teya...
En fugitives ratxes, ja 's veyá, ja no 's veyá
la processó, perdentse per aquell bosch sagrat
de tronchs de pedra viva. La móvil claretat
fugint dava a les ombres un moviment de vida,
y monstres figurava qu' en negre estol sens mida
volant aletejassen entorn del jovencel'.
Així les maravelles del lloch eren per ell,
com una inmensa tomba d' horror qui l' abismava
Y quant, perdentse enfora, per si ja 's dissipava
fins aquell últim rastre de veus y de claror
sentí Melesigeni l' impuls d' un nou furor;
saltá, mes va aturarlo dringant l' aspra cadena
que 'l peu li engrillonava. Llavors ab sa veu plena
llensá a les ombres mudes un crit, horrible crit,
que fou ab so d' escarni per l' eco repetit...
Després tancá sa boca desesperat mutisme,
y sols ja va percebre pel fons d' aquell abisme
l' eterna gota d' aygua del degotís plorós,
qui conta 'l pas dels sigles y el fa més esglayós.

En honor d'en Rusiñol

Dimars de la setmana passada fou obsequiat amb una vetlada p'els nombrosos y distingits amigs, que s'ha sabut captà en un moment, del pintoresc poble de Soller, ahont resideix per ara, el genial pintô y esquisit lliterat catalá Santiago Rusiñol.

A la vetlada, organisaada p'el *Círculo Sollerense* y verificada en el saló de la *Defensora*, hei acudiren també alguns anigs d'els molts que té a l'alma en Rusiñol. Lletgiren trabais, de Soller, D. Pere Alcover, qui feu el discurs de presentació, el President del Círculo Sollerense D. Jaume Torrens, un saludo en vers y D. Pere Serre y Cañellas; y de Palmalletgiren respectivament trabais propis, en prosa ò vers D. Miquel S. Oliver, D. Gabriel Alomar, D. Joan Alcover, D. Miquel Sarmiento y D. Paco Blanes.

En el final se feren admirà en el piano els mestres palmessans Sr. Marqués y Noguera, qui foren com tots els demés carinyosament saludats amb aplausos.

De tan deliciosa vetlada reproduhim el siquent treball, que lletgí en Rusiñol, acreditant-se si no hi estigués ja prou, endemes de pintô sublim, prossista líric consumat:

A la Campana

Si algun objecte vestit am la materia sembla tenir una ànima a dintre, una ànima que parli, que p'ori, que canti i que sospiri, ests tu, oh campana!; tu, que am la veu de bronzo remous en el cor del home les alegries i tristeses més íntimes, aquelles que no tra-puen a fòra guardades en els fulls arracerats de la quietut més fonda.

Sospesa al cim del campanar, voltada sempre de nuvols, de llum, de serenes i d'estrelles, a tota hora respire aquella santa soletat de les altures, feta de gases d'eter, on les veus no hi arriben i hi arriben els sospirs; on la paraula no hi puja y les pregaries hi volen; on les ànimes hi passen al llançar-se a seguir la ruta espiritual de son romiatge invisible; sola allí enlaire, voltada de flors d'esclètxa obertes de cara al cel, de flors regades pel mateix petó dels nuvols i voltada

de remolins de falzies xisclant a ton entorn com vol d'esperits malalts, vius la vida del aire, et nodreixes de soletat i quietut i et bronzejes de la pursa que 't volta. Ton cor tan sols respira les cançons virginals fetes de soro'ls d'espai, i verges les tornes al home, que les escolta baixar abraçades am les veus de la Natura.

Lluny de tot lo del món, lluny de les passions petites, lluny del fang de la terra, no parles més que en els moments més solemnes. No parles més que quan té d'alçar-se l'ànima i corre vers la llum del ideal, quan brota una nova flor en l'aspre jardí dels homes, quan el plor té de regar alguna tomba, quan l'esperit fuig del cos, quan el cor s'enfosqueix, quan se té de resar, d'invocar i de sofrir... allavores tu parles i ta veu va seguint els tristos batements i el compas misteriós de les veus ofegades; ton batall acompanya la negra professó dels endolats del món, que s'abriguen d'fosca per amagar sa tristesa.

Tant sensible et; oh campana!, per tot lo que 'rodeja, tant hermosa tens l'ànima, que sempre ta veu pura respon als sentiments que'l temps t'ensenya. Si el cel és blau, seré i brodat de nuvols, i extén la cortina alegre, ta veu vibra allí enlaire com copa d'or batement sobre cristall de roca, com soroll d'aigua gotetjant sota volta de plata; si el cel es gris, extés com mantell de dol sobre la plana, ta veu torna fosca, ton cant és mate i somort i com un so pir s'apaga a dintre de tu meteixa; quan xiscla 'l vent al passar per les esclètxes de ton trono, ta veu segueix al vent i amb ell s'envola, com crit d'esglaiadora agonía, a corre despiátat, a aixordar les orelles de les plantas, a udolar sota les naus de les ruïnes, a entrar a les mateixes tombes, confós ton crit amb el xiscle neguitós de la ventada. ¡Que trista 't queixes al sentir caure la pluja sobre ta esquena de bronzo! ¡Que alegre que 't despertes am la

Il·lustració Mallorquina

claror del dia! ¡Que melangiosa sospires al sentirlo morir darrera de les montanyes!

Quan tos fills et demanen que 'ls halentis, ¡am quin delit respire el vent de guerra que 't volta, i com retrona ton crit de banda a banda de patria! Ta veu es allavores un cant d'entusiasme, un ai! neguitós d'alerta, un vibrant tremolor rebotent per les serres, ¡, trobant un èco en cada pit, la sublim invitació a la marxa de victòria i la promesa cantada de santa independència.

Oh campana! Grandiosa ets si toques a mal temps: sembla que 'ls núvols es revolquin sobre teu i els trons vulguin ofegar ton crit; solemne si estás callada sondejant la gran nau misteriosa: enigmàtica i trista al comptar les hores de la vida que s'escorren incançables; i gran ets sempre; gran quan sospires, gran quan cantes ó parles, i gran quan calles.

Gran ets sempre; pero mai tes queixes de bronzo arriben al fons del cor com quan to-

ques a oració. Mirant-te 'l dia, que mor des-pedit de núvolades enceses, veient el sol enforçant-se poc a poc voltat de gases, sentint la terra adormir-se, no sé am quina emoció pregues per aixís fer pregar als qui t' escolten. Cridats per tu, en aquella hora dolcíssima, compareixen tots el records de la vida, en llims confosos se veuen anar passant les esperances borrades, en professó disfumida s'escorren els desenganys i passen muts de vergonya; cridat per tu, l'anyorament se desperta de tot lo que es lluny i s'estima, de tot lo que s'ha perdut, de tot lo mort altre temps; cridats per tu en el vuid de l'indecisa claror, s'abraça tot lo que plora i sofreix, s'abracen tots els somnis esborrats; cridat per tu, tot resa en la gran Naturala.

Resa 'l dia que mor, la terra que s'adorm, l'home que calla, i els estels que allí enlaire puntenjen sobre teu, mirant-te tremolosos

SANTIAGO RUSIÑOL.

En un album

Felís dins la rosada,
poncella enamorada,
la vida si es per tu somni d'amor:
bull dins ton pit l'ardenta juvenesa,
y al contemplar ta olímpica bellesa
l'imatge 's veu d'un còr plé de candor.

Per ço si 't mir m'alcança
l'enuig de l'anyorança;
per ço sempre que't veig plora el meu cor:
per mi no dura el bé mes que un sol dia
y pens que fora eterna ma alegria
si tingués ¡ay! com tu l'ànima en flor.

BARTOMEU SUREDA.

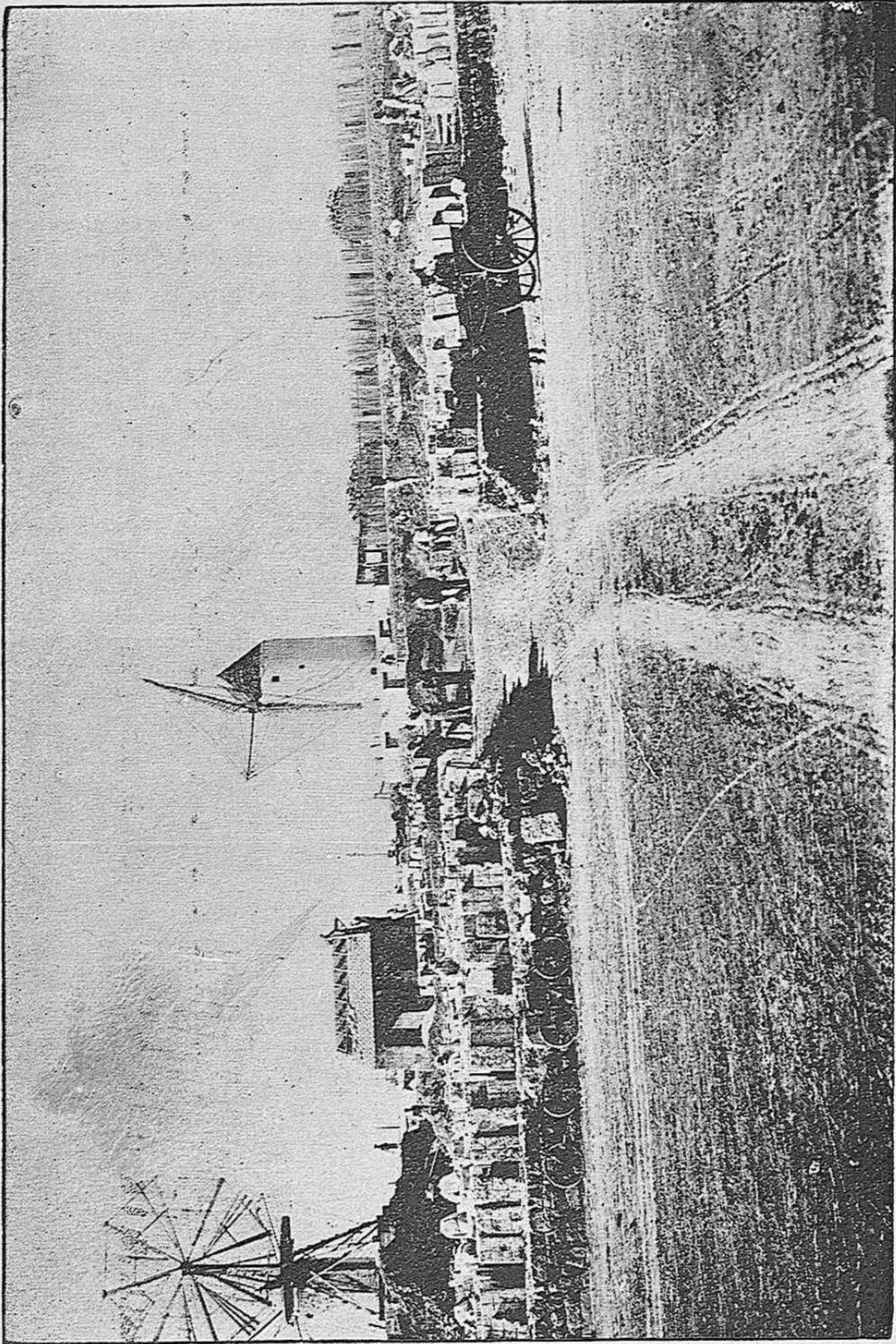
Febrer 1899.

Visitant sa fàbrica d' electricitat Ahlemeyer

A mitjan camí d' el Molinà, veinat de Ca 'n Perantoni, quin nom vá sempre unit amb mil y mil aventures de restaurant

Sa nova fàbrica s' es instalada a la vora del mar, a la vorera d' el banys democràtics, veinada també d' els antics molins que

Aixecant sa fàbrica (Fot. de 24 de Maig)

econòmic y fresc, s' aixeca sa nova fàbrica d' electricitat qu' ha construït s' important societat Ahlemeyer.

l' enrevolten, els molins, molts d' ells in mòvils, altres voltant sos brassos adolits.

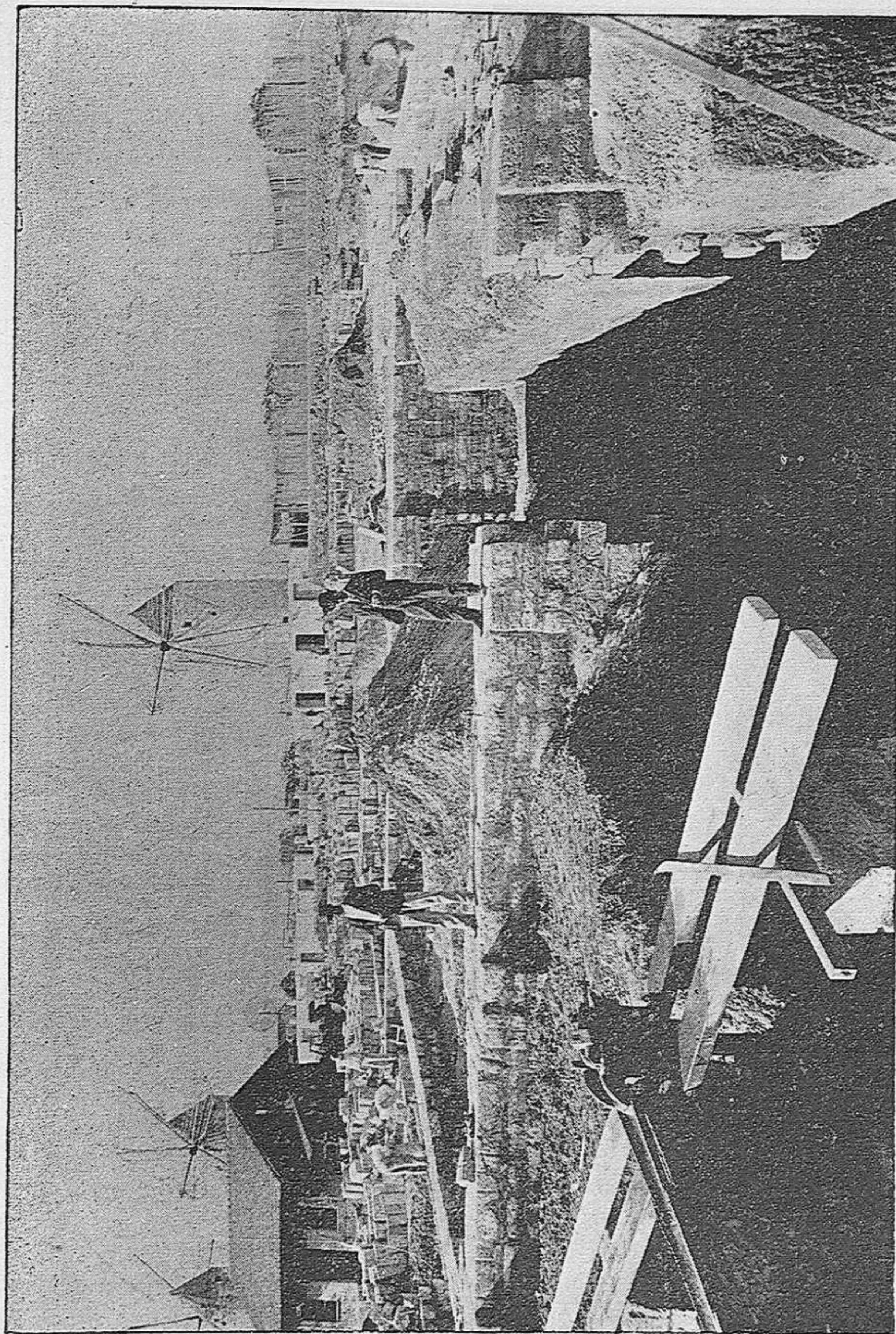
En aquest lloc típic y conegudíssim de

Il·lustració Mallorquina

sa nostra ciutat s'axeiquen ses dues naus de sa nova fàbrica. Un edifici a la moderna, amb elegant cresteria d'hermós aspecte, ahont s'hi veu que no s'hi ha estoviat sa

molíns, han pogut seguï totes ses evolucions de sa construcció, desde es lloc quant encara s'herba heí creixia fins ara darrerament que l'altiva xemenea s'aixeca en l'aire

Els fonaments. (Fot. de 7 de Juny).

pedra y demunt ella gornises y adornos de retjoles fan armonisar sa bellesa amb s'utilitat de sa construcció.

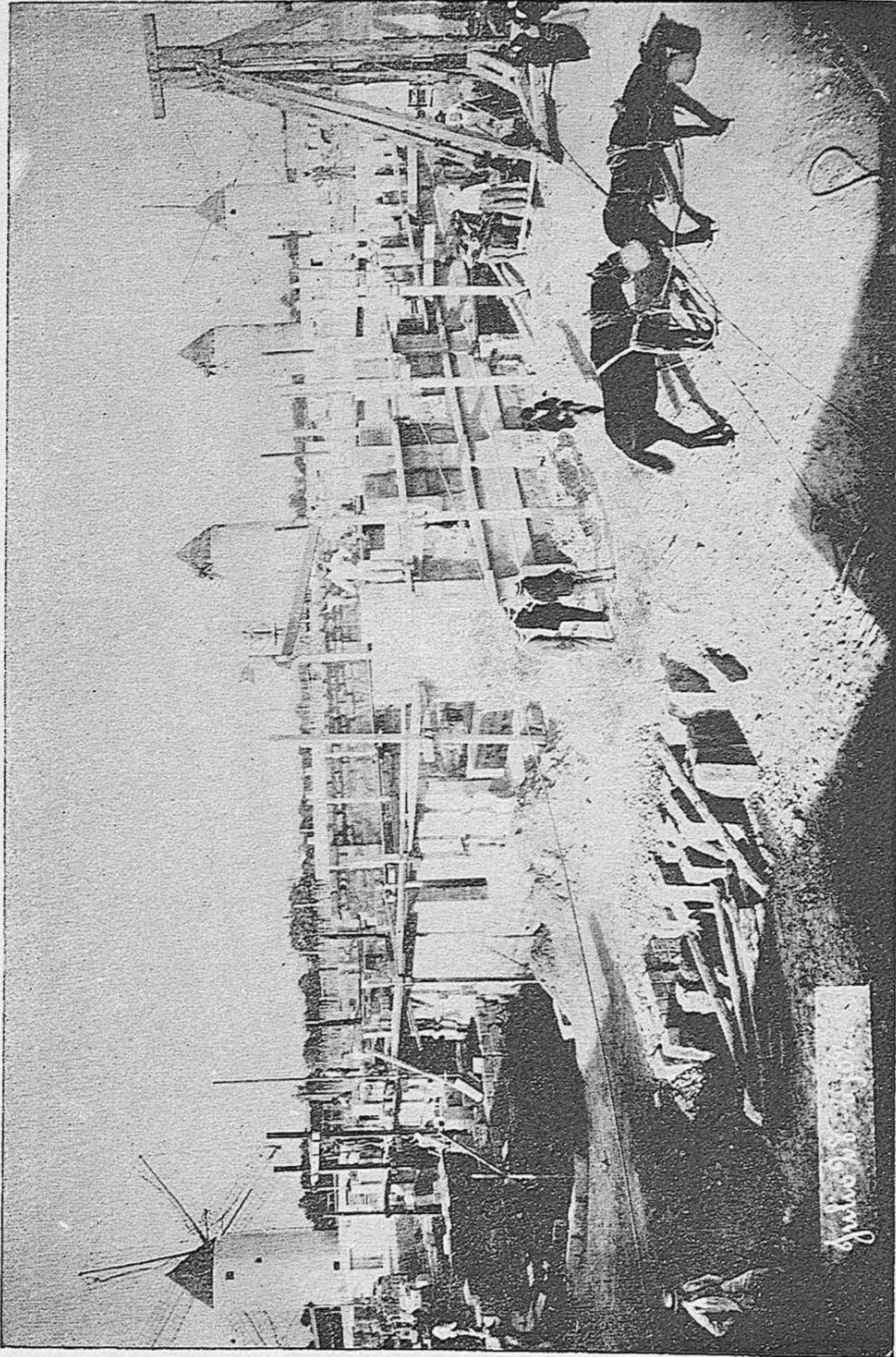
Els que els decapvespres, emprenen sa volta cap a ses Set Arenes o van ran d'es

desafiant amb sa delicadesa de tronc de seuva, les empentes de la ventada.

Ara, fa pocs dies acompanyats d'els intelligents propagandistes de l'implantació de l'electricitat a Palma senyors Borrás y

Crespo, d'el arquitecte senyor Bennassar director de ses obres, y d' el enginyer Mr. Knorr, encarregat de montar la maquinaria varen visitar dita fábrika. Verem el

lades omplien tot es trís pol, mentres operaris donaven la derrera má a l' obra y altres comensaven els preparatius per montar sa maquinaria.

Estat de ses obres. (Fot. de 28 de Julio).

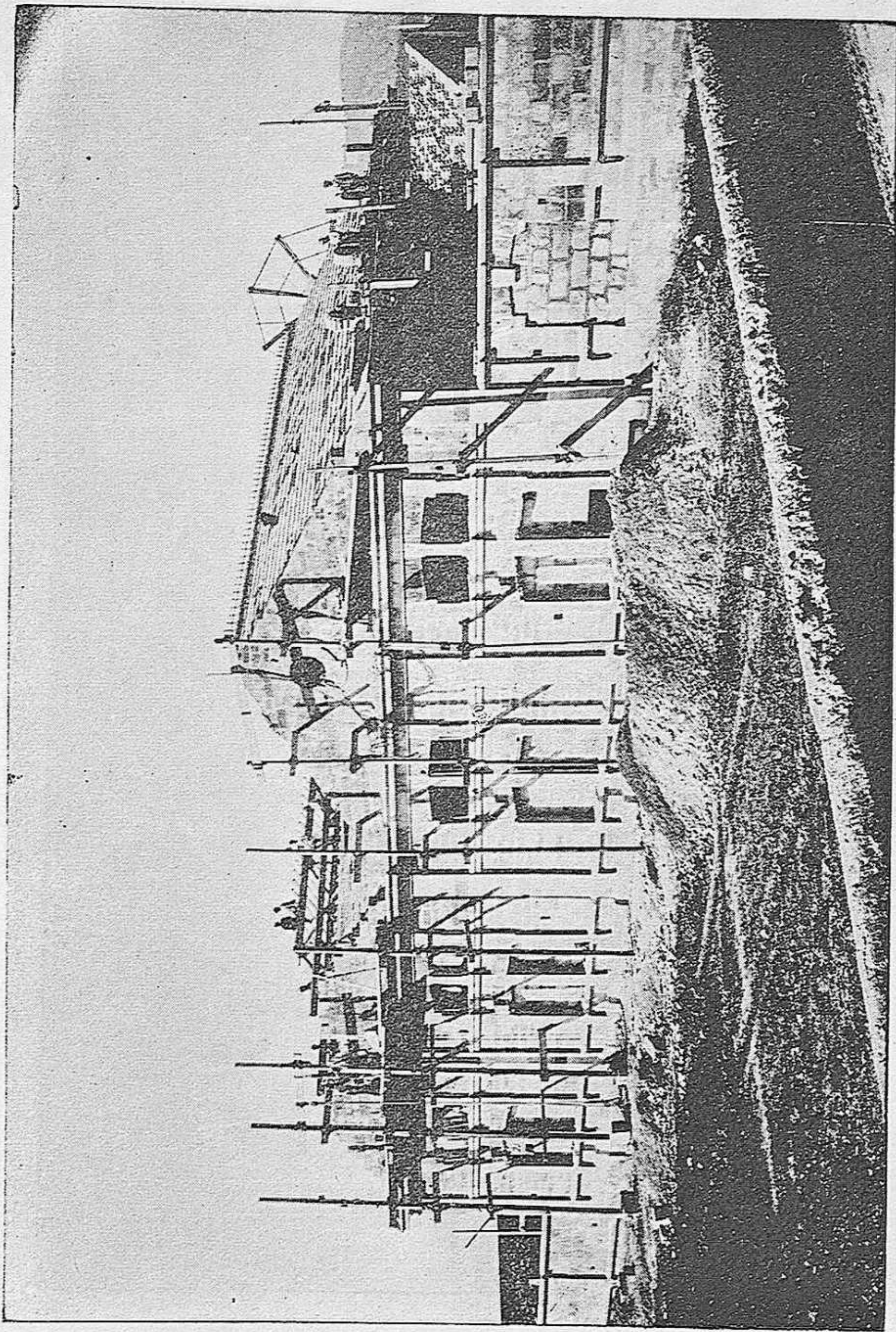
quarto de distribució amb les plantilles qu' anaven colcant-se, la sala espayosa d' els motors y dinamos ahont hei ha lloc per vuit máquines si bé de tot d' una solament s' en co-loquen quatre máquines que mig emba-

L' enginyer Mr. Knorr, jove que mos dú aqui amb la seua presencia y el seu talent que denota sa cara expresiva y sa figura alta y musculosa, una alenada de lo qu' es s' instrucció a Suiza que anyalment pro-

Il·lustració Mallorquina

dueix un bon esbart d'homos pràctics y actius que, com el de qui parlam, pregonen per tot el mon l'excelencia de la séua ensenyansa al mateix temps qu'amb la rahó del

práctica fent perns, montant máquinas, fa pensar amb pena en els nostres joves, qui viuen en tant poca consonancia amb el temps actuals.

Muntant els edificis. (Fot. de 8 d' Octubre).

més fort y d' el més intel·ligent acaparen la direcció de les indústries.

La narració d' els séus estudis que després de sa carrera ampliá amb tres anys de

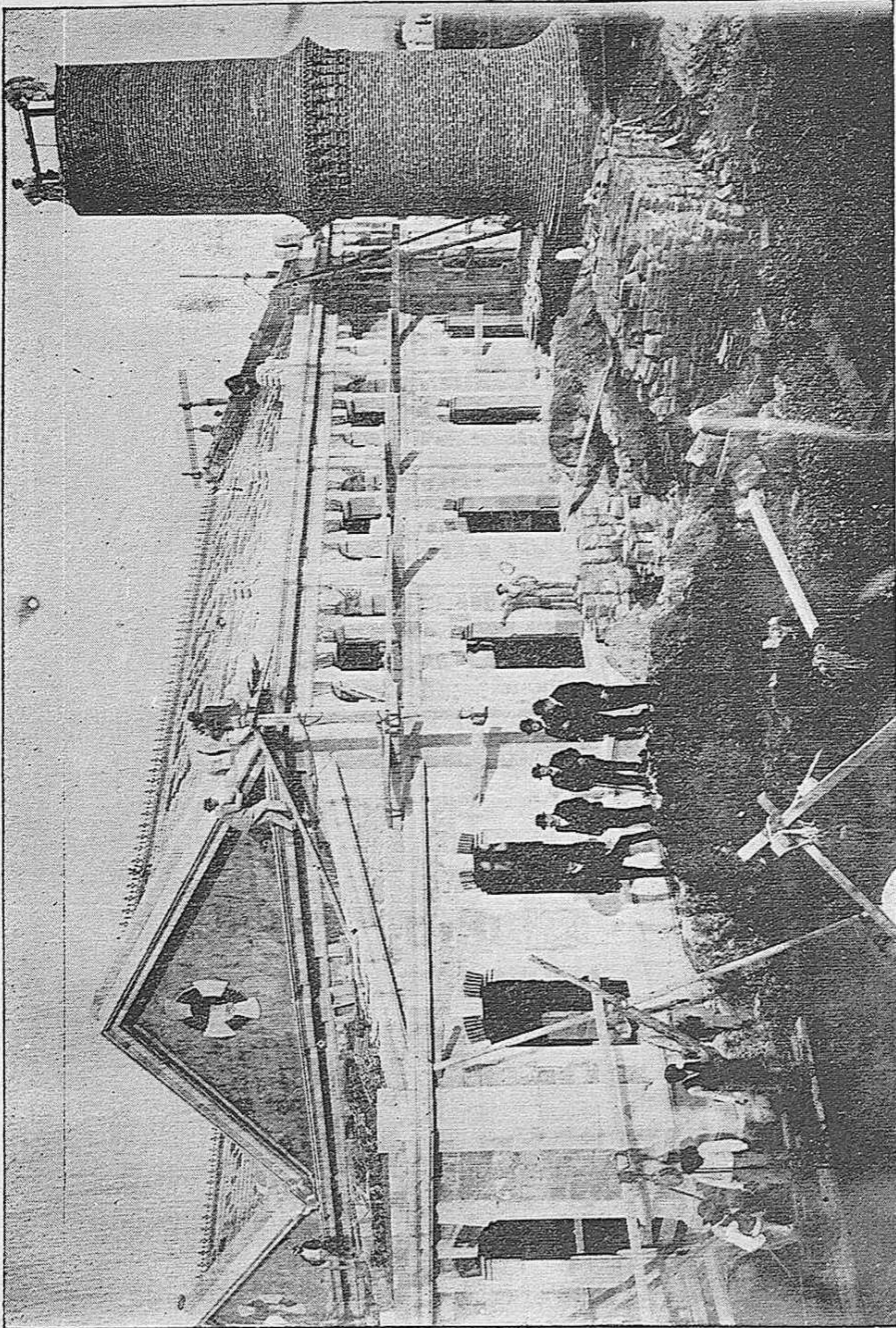
Passarem després a la sala ahont s' hi col·locava ses calderes, sala espayosa ahont heu ha un gran trabai devall terra: tots el conductes d' el fum que van inferior an els fo-

gars, demunts els que descansen ses calderes que s' aixequen uns dos metres per demunt es trispol.

Baixarem an els conductors d' es fum, uns

Encara per tot arreu el remor d' el trabay tot heu omplía.

Obrers acabaven un conducte qu' ha d' anar al mar per dur-s'en ses aigos al mateix

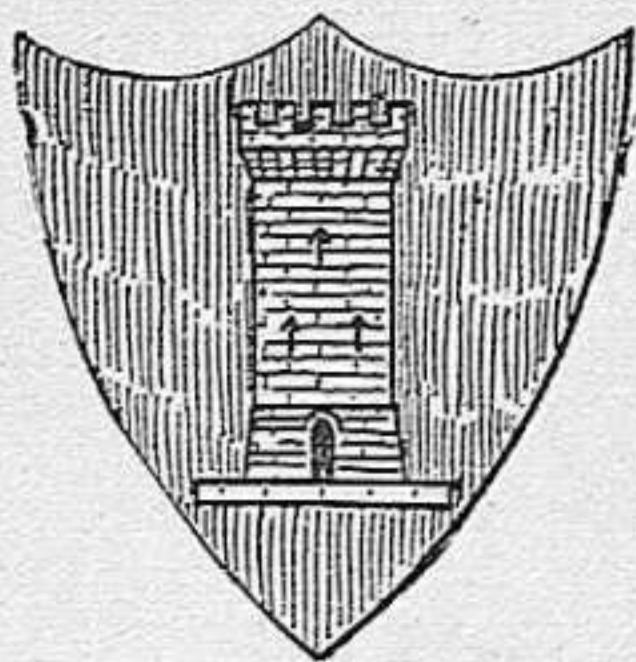
Vista de sa fàbrica. (Fot. de 22 de Novembre).

camins abovedats, subterranis y després de varies travessies mos trobaren a baix de la xemena ahont trabayadors preparaven materials p' els qui pujaven la gran columna que s' elevava ja a uns 16 metres.

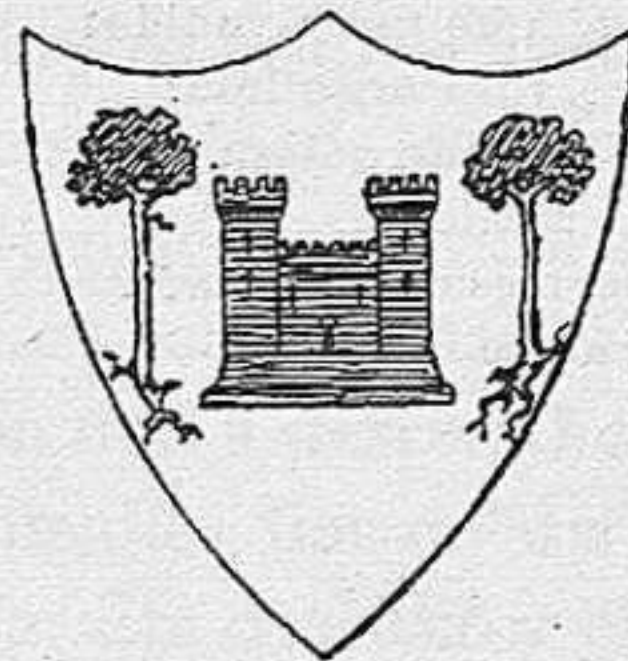
temps que per liquidar es vapor, altres donaven ses darreras paletades a sa fatxada, altres construhien departaments accesoris y axí, de cada día ha anat prenguent consolidació l' edifici de s' Electricitat Ahlemeyer.

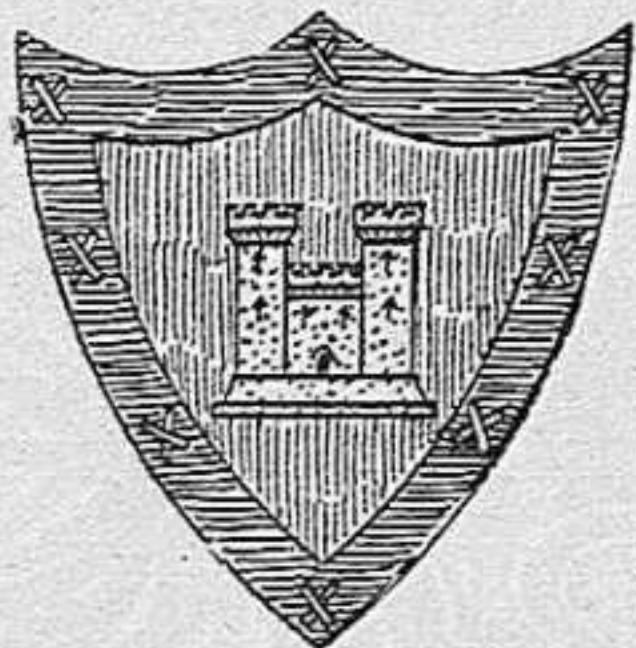
Noms, armes y noticias de ses families de Mallorca

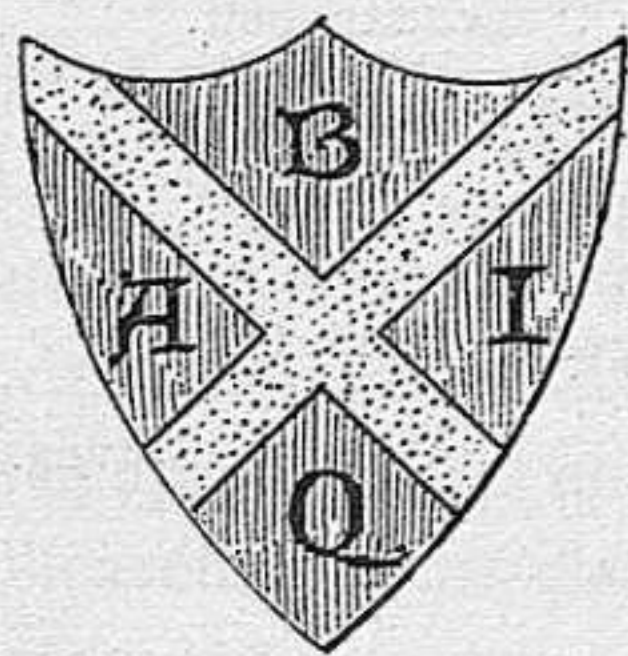
Bibiloni.—Llinatge estés a Mallorca. Armes: *De roig una torre d' argent.*

Binimelis.—Llinatge estés a Mallorca. Armes: *D' argent un castell de blau acompanyat de dos arbres naturals arrebassats.* Setroba a l' arc de la capella de Sant Nicolau de Tolentí en el convent d' Agustins de Felangi.

Billón.—Armes: *De roig un castell d' or. Orla de blau carregada de vuit aspas d' argent.*

Bisquerra.—Llinatge estés a Mallorca. Armes: *De roig banda y barra d' or creuades amb aspa acompanyada de las lletres B, A, I, Q.*

Dues roses

(Diàleg)

Acabades de cuhí
 a una canastra escàmpades
 dues roses agraciades
 estaven parlant així:
 —¿Que has de adornà, fló orgullosa,
 que alabes la teua sort?
 —Lo pit de una atlota hermosa.
 ¿Y tú?

—La tomba de un mort.
 —Te compatesc, desgraciada.
 —¿Me compateixes a mí?
 —Sí, rosa desventurada,
 tal com heu sent heu vuy di.
 Quant a la millor edat
 d'hermosos colós vestida,
 en lloch de gojosa vida
 trobes llarga soledat,
 y sens poderte lluhí
 entre llum y gernació
 vas a podrirte a un recó.....
 No mereixes compati
 —¿Per qué amb tanta vanidat
 me parles, rosa orgullosa?
 No te mostris tan gojosa
 y mira la realitat.
 Si una hermosa t'ha triada
 per adorno de son pit,

no haurá arribada la nit
 y romandrás despullada.
 Y jo, servint de conhort,
 una mara acongojada
 per adornà m'ha triada
 la tomba del séu fiy mort.
 y sensa tastà la mèl
 del goig, que el mon me negá,
 mon perfum s' en pujará
 fins a les regions del cèl.
 —La teua sort me fa riure
 --Se teua 'm fa riure a mí.
 —Jo en les festes vull lluhí
 —Jo en la soledat vull viure....

Estaven parlant així
 una humil, s' altre orgullosa
 fins que la ma de l' hermosa
 doná a les dues destí.

Una brillá en el sarau
 en el pit de la bellesa;
 l' altre adorná la tristesa
 en el lloc d' eterna pau.

La primera es mostiá
 després de brillá un moment
 aufegada per l' ambient
 que no pogué respirá

L' altre a la amorosa mara
 servi de consol un día
 y exhala perfums, mostiá,
 devora la tomba, encara.

MANUEL MORA.

Flors y espines

De cullir flors t' agradavas
 dins un verger altres jorns
 no sensa qu' alguna espina
 ta sanch fés ratjar a brolls.

Com are ja ets més grandeta,
 ja no vas al verger, no,
 que son les flors amoroses
 les qu' avuy t' agradan molt.

Mes, quant per tú 'n cullis una,
 ¡vulla Deu la sanch no broll!,
 puis.... ¡hi ha espines que matan
 dins el verger d' el amor!

A. GARCÍA ROVER.

5 Novembre, 1902.

Sa Companyia d' el Principal

El tenor Sr. Balasch.

Els aficionats a les òperes han tengut y tenen ocasió per sacià el seu gust.

A les vint funcions d' el Líric baix la direcció d' el mestre Baratta han seguit, ses qu' ara comensen an el Principal baix l' intel·ligent batuta d' el mestre Petry.

Les funcions dadas encara son poques y a molts d' artistes no s' els-e pot jutjar amb *pleno conocimiento de causa*.

Fins ara hem sentit *L' Africana*. Avuy tenia que donarse *Otello*.

A la conegudíssima obra d' en Meyerber va donar a coneixe ses seus facultats el jove tenor Maristany.

Te una veu potent, que no decau mai, si bé un poc abandonada. El públic el va rebre amb aplausos y les dues nits de *L' Africana* fon ovacionat en el quart acte. Els *dilettantis* l' alabaren fort ferm.

La triple senyora Leverony canta afinadament *Selika* si bé en tota l' obra li faltava el foc de la passió. A la cansó d' el segon acte, que digué amb molta delicadesa, el públic li agrahí lo artístic de son trabai.

La senyoreta Homs poseeix hermosa veu y elegant figura. Les seuas condicions artístiques li ferán cridar tot d' una les simpaties d' el públic. Esperam veure-la en papers de més importancia.

En lo difícil paper de *Nelusko* se presentá un artista aplaudit ja altres voltes p' el nostre públic, el baritono senyor Aragó, que reuneix an els extensos coneixements escènics unes notes agudes brillantíssimes. A la jura d' el quart acte arrebatà al public.

El baix fou duit a derrera hora y no més per uns cuants dies, fins qu' arribi el baix de la companyia. Era d' ocasió y el públic no se mostrá exigent.

El tenorino senyor Rodati agradá molt y els intel·ligents li dedicaren elogis.

La companyia es numerosa. Hem parlat ara d' els intérpretes de *L' Africana*. En el pròxim número: ens ocuparen d' els qui debutarán aquets dies: En Cardinali, que diuen fa una creació d' *Otello*, d' el baritono Conti de qui tenim bones noticie com-e cantant y com artista, d' el tenor Balasch qu' ha de cantà *La Favorita*, per quina obra es diu que té condicions inmillorables. Hei ha molts de desitjos de sentirlo. També de la tiple Josefa Huguet, de nombradía universal.

De tots ens ocuparém an el número vinent an el qui publicarém també els fotogravats d' els principals artistes.

Manuel Fuentes Pando.

CASA FUNDADA EN 1880

Independencia números 1 y 3; Remedios (Cuba)

LA HISTORIA

LLIBRERÍA, QUINCALLA, PERFUMERÍA, EFECTES D'ESCRITORI
BICICLETES Y VELOCÍPEDOS

MAGNÍFICA TENDA DE ROBES

DE MANUEL FUENTES PANDO

VENTES AL CONTAT

PREUS MÓDICS

Apartat n.º 24 * Telegrafo: FUENTES * REMEDIOS

LA HISTORIA

Agencia Agrícola Balear

Aquesta agència, instalada a sa plassa d'es Mercat—87, garantisa ses primeres matèries per abonos, que procedeixen directament de sa seua casa o d'es Sindicat Agrícola de Manacor. Es prèus son segons ses cotisacions de Valencia y Barcelona.

Surtit complet de productes antisséptics o insecticides moderns per combatre amb èxit ses malalties de ses plantes.

Exposició permanent de màquines útils y aparatos agrícoles. Se comanen tota casta de plantes y de llavors. Hey ha existencia d'els forratges que milló resultats han donat.

Desitjant donà impuls a sa secció d'Agricultura dispon sa casa de tota casta d'hormetjos y de personal intel·ligent per ses instalacions de beyès.

HORES DE DESPATX DE 9 A 2 D'ES CAPVESPRE

Té gran èxit fa molts d'anys y está aprovat p'els doctòs es **Xarop Llull**, d'els millòs per matà els cues d'els infants.

Se ven a casa del inventò, de Son Servera, y a Palma: Centro Farmacèutic y Farmacia Valenzuela.

¡Calsats de Moda!

ESMERADA CONFECCIÓ

Sabateria RATIER

Carrè de sa Cadena de Cort, 7 y 9

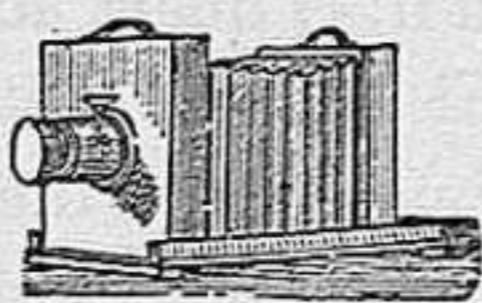
Venta de tabacs y efectes timbrats

ROCA Y VADELL

Sant Domingo, 44-2.

Agents per Balears de ses més importants Companyies de Seguros **Unión de Londres** (ram de vida), **Sun Fire** (incendis), **Zudrich** (contra els accidents), **Lloyd Malagueño** (maritims). Pólizes inmillorables. Inmediat arreglo y pago de sinestres.

Per més informes dirigirse an els agents.

DROGUES

Productes químics,
Aparatos y Articles de fotografia

D'EN

DOMINGO DURÁN

Especialitat en teles y tubos de colors al oli, pincells y brotxes, paletines, plaques y papers fotogràfics. Laboratori á disposició d'els aficionats. *Vistes de Mallorca.*

Carrè de Colón n.º 5 y Rastrillo n.º 10

PALMA DE MALLORCA

FOTOGRAFÍA MALLORQUINA

D'EN

Pep Truyol

Conquistadó, 28

Vistes de Mallorca per turistes tamany 13x18 y 18x24, vistes estereoscòpiques y targetes postals.—Trabayos fotogràfics de tota casta.—Fotoplatino a prèus reduits.

Si tossiu,

preniu

Amb constancia y decisió

Ses pastilles **Rosselló**

Depòsits: a ses Farmacies

Valenzuela y Obradó.

Relotgeria Espanyola d'en Miquel Girbent

Relotges d'or y plata, acer, nikel, dublé, d'aquells que may s'espnyen y sempre marxén bé, de paret, sobremessa, despertadòs en gran amb unes tals campanes qu'els sorts despertarán. Per adobà relotges, no hi ha, parlant en plata, altre relotgeria, millor y mes barata.

RELLOTGES DE TOTA CASTA—Carrè d'en Colón, 22

OBRA D'ACTUALITAT

“EL DERRIBO DE LAS MURALLAS DE PALMA,”

Extracte de lo referent a ses murades publicat a *La Almudaina* d'els días 10, 11, 12 y 13 d'el corrent. Es un tomet de 144 pàgines.—Se ven al prèu de **UNA pesseta** a sa llibreria de n' **AMENGUAL** y **MUNTANER**, Cadena, 2, y a ses Sucursals d'Inca y Manacor.